

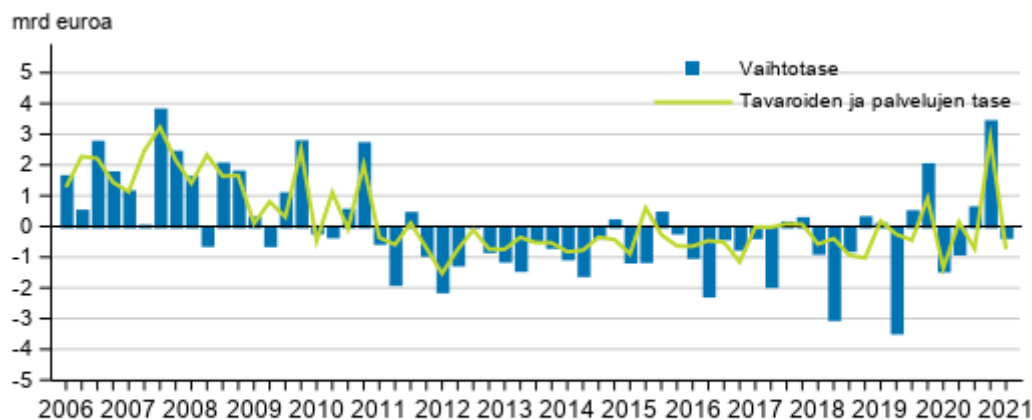
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2021, 1. neljännes

Vaihtotase alijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 2 prosenttia vuodentakaisesta. Tavaratuonti puolestaan laski prosentin. Samanaikaisesti palveluvienti laski 18 prosenttia vuodentakaisesta, samoin kuin palveluiden tuonti. Ensitulon tili oli ylijäämäinen. Edelliseen neljännekseen verrattuna ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtotase oli 0,3 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen neljän neljänneksen liukuva summa oli 2,9 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli 1,3 miljardia euroa ylijäämäinen, ja tulojen uudelleenjaon tili oli 0,9 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,2 miljardia euroa alijäämäinen. Palvelutase oli 1,0 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 2 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 15,2 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski prosentin vuodentakaisesta 14,9 miljardiin euroon. Palveluviennin arvo laski 18 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 5,6 miljardia euroa. Palvelutuonnin arvo puolestaan vähentyi 18 prosenttia vuodentakaisesta 6,6 miljardiin euroon.

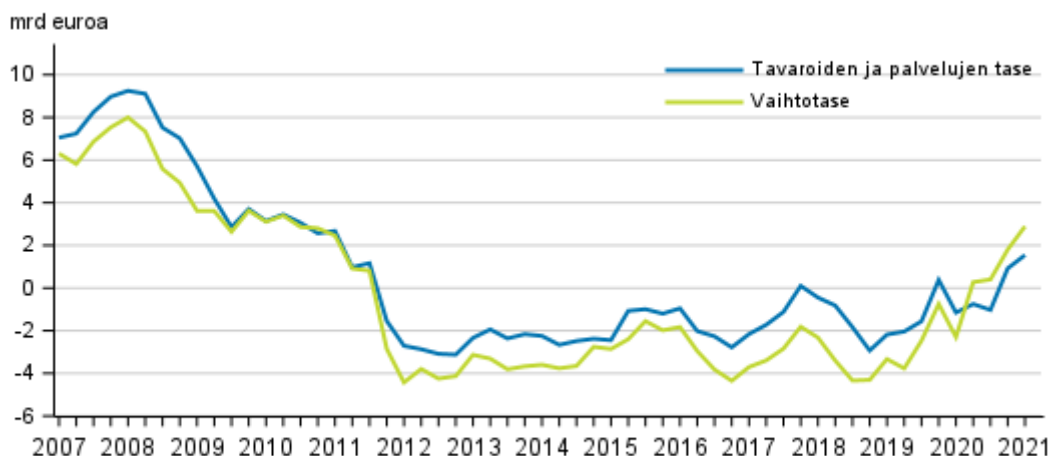
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo

Ensituloa maksettiin nettomääräisesti Suomeen 1,3 miljardia euroa vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä. Ensituloa maksettiin Suomesta ulkomaille 3,9 miljardia euroa, siinä missä ensituloa maksettiin ulkomailta Suomeen 5,2 miljardia euroa.

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä omaisuustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 1,2 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen maksettiin omaisuustuloja 4,9 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 3,7 miljardia euroa. Nettomääräisesti eniten omaisuustuloja ulkomailta Suomeen maksettiin ensimmäisellä neljänneksellä suorien sijoitusten muodossa, 1,4 miljardia.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Arvopaperisijoitukset vahvistivat ulkomaista nettovarallisuusasemaa

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Suomella oli bruttosaamia 897,6 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 876,9 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 20,7 miljardia euroa, kun saamia oli velkoja enemmän. Bruttosaamiset kasvoivat pääosin muiden sijoitusten ja arvopaperisijoitusten kantojen kasvun johdosta. Myös bruttovelat kasvoivat muiden sijoitusten kantojen kasvun johdosta.

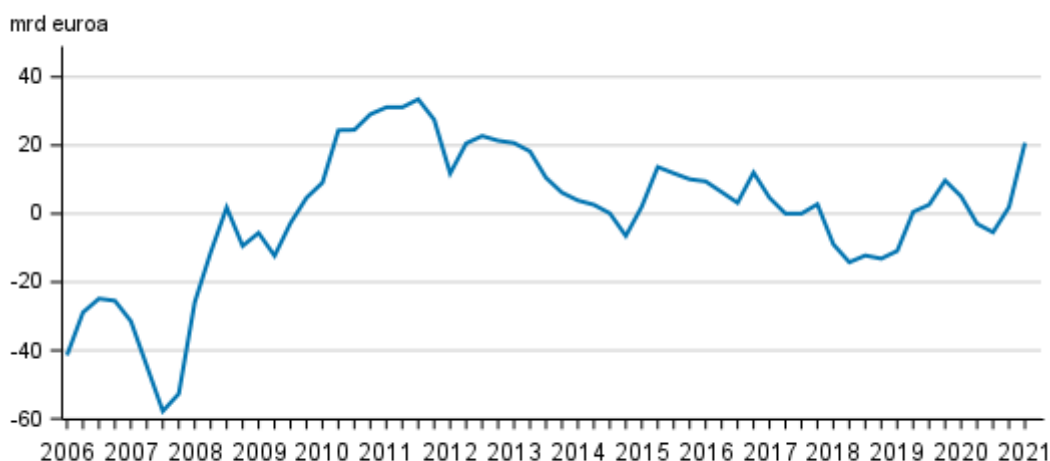
Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 1,9 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman noususta rahoitustaloustoimet selittivät 2,7 miljardia, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 23,0 miljardia euroa.

Arvopaperisaamiset- ja velat kasvoivat

Sijoituslajeittain tutkittuna saamia ulkomailta oli vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen lopulla eniten arvopaperisijoitusten muodossa. Arvopaperisaamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen lopussa arvopaperisaamia oli 386,5 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamia oli 356,3 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy pääosin arvopaperien hinnanmuutoksilla. Arvopaperisaamisista 132,6 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja 253,9 miljardia euroa osake- ja sijoitusrahastosaamisissa.

Arvopaperisijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Arvopaperivelkoja oli vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen lopulla 435,1 miljardia euroa. Myös arvopaperivelkojen kanta kasvoi edeltävästä neljänneksestä, jolloin arvopaperivelkojen kanta oli 433,9 miljardia euroa. Arvopaperivelkoja oli eniten joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden muodossa, joita oli 273,0 miljardia neljänneksen lopussa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat arvopaperisijoitusten muodossa. Vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen lopussa suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 53,6 miljardia euroa ja arvopaperisijoitusten nettovelka oli 48,6 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten suuri nettovelka selittyy

joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 140,3 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 91,7 miljardia velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen 4,2 miljardia euroa. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten muiden sijoitusten muodossa, 8,1 miljardia euroa. Suorina sijoituksina pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 2,5 miljardia euroa. Vastaavasti Suomesta ulkomaille pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, 5,3 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 171,7 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 142,1 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa ja 25,9 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kasvoivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnanmuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 157,9 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema heikkeni 2020 viimeisestä neljänneksestä muiden sijoitusten nettovelan kasvamisen myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1
Tulot	1. Vaihtotase	27 151	25 303	25 143	29 892	26 541
	1.1 Tavarat	14 834	13 976	14 140	16 760	15 184
	1.2 Palvelut	6 761	5 649	5 635	7 748	5 552
	1.3 Ensitulo	4 985	5 327	4 990	5 011	5 236
	1.4 Tulojen uudelleenjako	571	350	378	373	569
Menot	1. Vaihtotase	28 583	26 181	24 488	26 435	26 883
	1.1 Tavarat	14 987	13 040	14 159	14 500	14 911
	1.2 Palvelut	7 966	6 443	6 342	7 145	6 559
	1.3 Ensitulo	4 431	5 503	3 161	3 486	3 917
	1.4 Tulojen uudelleenjako	1 199	1 195	826	1 304	1 495

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	4 353	-40 145	-26 776	-55 603	25 264
	S11 Yritykset	-7 813	-7 956	-8 991	-12 909	-8 884
	S121 Keskuspankki	5 852	11 472	-4 775	-15 734	28 732
	S122 Muut rahalaitokset	38 166	-26 860	-4 940	-21 772	9 655
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-1 590	1 311	1 328	1 970	3 223
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-23	224	305	1 684	117
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-166	671	227	865	562
	S1311 Valtionhallinto	-8 153	-3 545	-2 308	-4 399	-5 855
	S1313 Paikallishallinto	6	28	-63	45	-43
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-22 146	-15 774	-7 891	-6 085	-2 869
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	219	284	333	730	627
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	6 860	-38 378	-25 954	-57 197
S11 Yritykset		-6 600	-6 397	-6 587	-12 405	-8 922
S121 Keskuspankki		391	830	524	1 585	200
S122 Muut rahalaitokset		29 086	-18 447	-4 282	-34 917	44 203
S123 Rahamarkkinarahastot		1	1			
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-283	-10	441	1 013	1 892
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		467	-360	1 275	-1 201	470
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		273	105	80	35	119
S1311 Valtionhallinto		2 601	-573	-9 637	-3 107	-3 654
S1313 Paikallishallinto		247	249	-11	36	-32
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-19 697	-13 559	-7 843	-8 113	-4 829
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		373	-216	86	-124	27

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 507	-1 767	-822	1 594	-4 212
	S11 Yritykset	-1 213	-1 559	-2 404	-504	38
	S121 Keskuspankki	5 461	10 643	-5 299	-17 319	28 531
	S122 Muut rahalaitokset	9 080	-8 413	-659	13 145	-34 549
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1	-1			
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-1 307	1 321	887	958	1 331
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-490	584	-970	2 885	-353
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-439	567	147	831	443
	S1311 Valtionhallinto	-10 754	-2 972	7 328	-1 292	-2 201
	S1313 Paikallishallinto	-240	-221	-52	8	-11
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-2 449	-2 215	-48	2 028	1 959
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-154	500	247	854	600

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	851 508	848 775	847 567	832 833	897 591
	S11 Yritykset	166 841	165 575	166 896	164 106	165 916
	S121 Keskuspankki	89 736	101 549	96 629	80 925	109 653
	S122 Muut rahalaitokset	279 252	247 947	241 462	221 934	226 460
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	77 313	85 934	89 275	96 835	104 691
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	34 424	34 252	35 829	36 154	36 657
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29 055	30 813	31 410	33 013	34 130
	S1311 Valtionhallinto	14 042	14 121	14 605	14 180	13 917
	S1313 Paikallishallinto	750	828	783	874	865
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	145 840	151 754	153 694	165 946	184 619
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 256	16 003	16 984	18 865	20 683
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	846 429	851 731	853 009	830 895
S11 Yritykset		229 972	246 163	255 466	261 178	256 883
S121 Keskuspankki		13 252	14 061	14 554	16 117	16 347
S122 Muut rahalaitokset		401 031	380 401	373 965	341 295	384 351
S123 Rahamarkkinarahastot		2	3	3	3	3
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		24 963	27 736	29 215	32 480	36 077
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		56 493	57 244	60 456	58 402	57 743
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 531	3 679	3 770	3 796	3 970
S1311 Valtionhallinto		104 767	109 406	102 944	104 375	101 029
S1313 Paikallishallinto		4 727	4 967	4 958	4 994	4 805
S1314 Sosiaaliturvarahastot		4 739	5 335	4 857	5 556	12 945
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 950	2 734	2 820	2 697	2 710
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	5 079	-2 956	-5 443	1 938
	S11 Yritykset	-63 131	-80 588	-88 571	-97 072	-90 968
	S121 Keskuspankki	76 484	87 488	82 075	64 808	93 306
	S122 Muut rahalaitokset	-121 780	-132 454	-132 503	-119 361	-157 891
	S123 Rahamarkkinarahastot	-2	-3	-3	-3	-3
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	52 349	58 197	60 060	64 355	68 614
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-22 069	-22 993	-24 627	-22 248	-21 087
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 523	27 133	27 641	29 217	30 160
	S1311 Valtionhallinto	-90 725	-95 285	-88 339	-90 196	-87 112
	S1313 Paikallishallinto	-3 977	-4 139	-4 175	-4 120	-3 939
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	141 101	146 419	148 837	160 390	171 674
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 306	13 269	14 164	16 168	17 973

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2020	12 kk:n liukuva summa	2021/03	2021/04
1. Vaihtotase	1 801	2 506	-679	-644
1.1. Tavarat	3 024	3 011	135	128
1.2. Palvelut	-2 103	-1 747	-471	-157
1.3. Ensitulo	3 732	4 354	-78	-361
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 852	-3 112	-265	-254
2. Pääomatase	197	197	17	16
3. Rahoitustase	-3 503	-841	-2 126	2 716
3.1. Suorat sijoitukset	3 536	1 601	-1 029	299
3.2. Arvopaperisijoitukset	-711	12 388	-1 438	3 563
3.3. Muut sijoitukset	-5 660	-16 653	124	-1 218
3.4. Johdannaiset	-1 548	1 710	191	88
3.5. Valuuttavaranto	880	113	25	-15
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-5 501	-3 544	-1 464	3 344

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassa, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Johannes Nykänen 029 551 3641

Vastaava osastopäällikkö:

Katri Kaaja

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute